

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Til ábyrgðarmanna við vinnslu fjárhagsáætlana
sveitarfélaga fyrir árið 2016-2019

Reykjavík 16. nóvember 2015

1111019SA GAJ
Málalykill: 166

Efni: Minnisblað vegna þjóðhagsspár nóvember 2015

Hagstofa Íslands birti nýja þjóðhagsspá föstudaginn 13. nóvember sl. Spáin er á vef Hagstofu Íslands. Slóð á spána er sem hér segir: <http://www.hagstofa.is/talnaefni/efnahagur/thjodhagsspa/thjodhagsspa/>

Í töflu 1. er að finna uppfærðar upplýsingar þar sem kemur fram spá hagstofunnar um þróun helstu hagstærða á árinu 2015 fram til ársins 2019. Árið 2014 er haft með til viðmiðunar. Allar stærðir í töflunni eru settar fram sem breyting (+/-) frá fyrra ári í prósentum nema þar sem tekið er fram að niðurstaðan sé hlutfall (%) af ákveðnum grunn.

Tafla 1. Niðurstöður þjóðhagsspár Hagstofu Íslands frá 13. nóv. 2015¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Einkaneysla	3,1	4,4	4,7	4,2	3,0	2,7
Samneysla	1,8	1,5	1,2	1,1	1,5	1,5
Fjármunamyndun	15,4	17,7	15,5	5,7	0,3	2,8
Atvinnuvegafjárfesting	16,3	24,2	16,3	5,2	-2,0	2,1
Fjárfesting í íbúðarhúsnæði	14,8	10,0	20,9	11,7	10,1	5,8
Fjárfesting hins opinbera	12,8	2,2	1,8	1,1	0,6	2,3
Þjóðarútgjöld, alls	5,2	6,0	6,0	3,7	2,0	2,4
Útflutningur vöru og þjónustu	3,1	6,9	3,6	2,9	3,5	3,5
Innflutn. vöru og þjónustu	9,8	10,8	8,6	4,8	2,4	3,3
Verg landsframleiðsla	1,8	4,3	3,5	2,8	2,6	2,5
Viðskiptajöfnuður, % af VLF	3,4	3,7	1,9	1,2	1,7	1,7
Viðskiptajöfnuður án innlánsstofnana í slitameðferð, % af VLF	4,8	5,2	1,9	1,2	1,7	1,7
Vísitala neysluverðs	2,0	1,7	3,2	3,7	3,0	2,6
Gengisvísitala	-5,5	-2,6	-3,4	0,0	0,0	0,0
Raungengi	6,7	3,7	5,1	1,8	1,1	0,5

¹ Niðurstöður fyrir árin 2015 fram til 2016 byggja á eiginlegri spá en tölur fyrir árin 2017-2019 byggja á framreikningi.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Atvinnuleysi, % af vinnuafli	3,6	3,0	2,9	2,9	3,0	3,0
Launavísitala	5,8	7,1	8,7	7,0	5,4	5,4
Alþjóðlegur hagvöxtur	1,7	1,7	2,0	2,1	2,1	2,1
Alþjóðleg verðbólga	1,1	0,9	1,6	1,8	2,0	2,0
Olíuverð	-7,5	-45,9	-0,7	5,0	8,0	3,9

Niðurstöður úr þjóðhagsspá Hagstofu Íslands frá því í apríl 2015 voru sendar til sveitarfélaganna í byrjun júlí ásamt fleiri upplýsingum. Það var gert þeim til aðstoðar við undirbúning að gerð fjárhagsáætlunar fyrir árið 2016 og þriggja ára áætlana. Vel flest sveitarfélög eru langt komin með frágang fjárhagsáætlunar þegar þjóðhagsspá er birt nú í nóvember. Engu að síður ætti að vera gagnlegt fyrir sveitarfélögin að fá upplýsingar um helstu breytingar frá vörspá hagstofunnar sem koma fram í nýrri þjóðhagsspá hennar. Hér kemur fram yfirlit um helstu atriðin í spá hagstofunnar.

1. Spá hagstofunnar um verðbólgu á næsta ári og næstu árum kemur fram í línunni „Vísitala neysluverðs“.

Hækkun vísitölu neysluverðs (verðbólga) verður heldur hærrí en gert var ráð fyrir í vörspánni. Þar veða þungt niðurstöður kjarasamninga og gerðardóms. Lækkandi olíu- og hrávöruverð ásamt lágrí alþjóðlegri verðbólgu og styrkingu á gengi krónunnar hafa þó haldið verðbólgu niðri þrátt fyrir hækkandi launakostnað. Á næsta ári er gert ráð fyrir 3,2% verðbólgu og 3,7% árið 2017. Þaðan í frá benda líkur til að hún fari lækkandi á nýjan leik. Hér er um að ræða breytingu meðaltals vísitölu neysluverðs milli ára eins og hagstofan leggur spána fram.

2. Spá hagstofunnar um launapróun á komandi árum kemur fram í línunni „Launavísitala“.

Spáð er mun meiri hækkun launavísitölu nú en kom fram í vörspánni. Það helgast af því að nú liggja fyrir niðurstöður kjarasamninga en niðurstöður þeirra lágu ekki fyrir á vordögum. Allir kjarasamningar sem gerðir hafa verið frá því í vor fela í sér meiri launahækkanir er gert var ráð fyrir í þjóðhagsspá að vori. Tiltölulega miklar launahækkanir í bland við litla verðbólgu og lækkun skatta og gjalda leiða til þess að kaupmáttur ráðstöfunartekna eykst mikið árin 2015 og 2016.

3. Spá hagstofunnar um hagvöxt á komandi árum kemur fram í línunni „Verg landsframleiðsla“.

Samkvæmt nóvemberspá hagstofunnar verður verg landsframleiðslu 0,3 prósentustigum hærrí á komandi ári en spáð hafði verið fyrir um í vörspánni. Á næstu tveimur árum verði hún hins vegar álíka. Spáð er 3,5% hagvexti árið 2016 en 2,5-2,8% árin þar á eftir.

4. Gert er ráð fyrir að vöxtur einkaneyslu verði meiri á næstu árum en kom fram í vörspá hagstofunnar. Það helgast af lágrí verðbólgu í viðskiptaríkjum Íslands, lækkun á eldsneytiskostnaði og öðrum innfluttum hrávörum. Það hefur í för með sér að innflutt verðbólga verður að jafnaði er ekki til staðar. Því er spáð mikilli aukningu einkaneyslu í ár og á næstu árum.
5. Gert er ráð fyrir minni aukningu samneyslu í nóvemberspánni en spáð var fyrir um í vörspá hagstofunnar. Frumjöfnuður hins opinbera var jákvæður annað árið í röð árið 2014. Til samanburðar var hann neikvæður fjögur ár þar á undan. Nokkur munur er á stöðu ríkissjóðs og sveitarfélaganna. Markmið ríkisstjórnarinnar er að nýta stöðugleikaframlagið til lækkunar skulda en það mun hafa veruleg áhrif á vaxtagjöld ríkissjóðs. Gangi þetta eftir getur skapast svigrúm í ríkisfjármálum og þrýstingur myndast á aukin útgjöld til ýmissa málaflokka. Aftur á móti gera hár vaxtakostnaður og hækkandi launakostnaður sveitarfélögunum erfiðara um vik. Gert er ráð fyrir að sveitarfélögin haldi aftur af útgjaldaaukningu þar sem horfur eru á áframhaldandi neikvæðri tekjuafkomu.
6. Spár um fjárfestingu eru háðar töluverðri óvissu, sérstaklega hvað varðar atvinnuvegafjárfestingu. Reiknað er með nokkuð kröftugum vexti atvinnuvegafjárfestingar á næstunni. Fjárfestingar tengdar ferðaþjónustu verða áberandi sem birtist m.a. í fjölda hótela sem eru nú þegar í byggingu. Einnig eru talsverðar fjárfestingar fyrirhugaðar í íbúðarhúsnæði. Síðan eru horfur á að stóriðjufjárfesting aukist nokkuð á spátímanum, m.a. er reiknað með töluverðum framkvæmdum við kísilver á Bakka við Húsavík og í Helguvík.
7. Spáð er að viðskiptajöfnuður verði mun hærra hlutfall af VLF en gert var ráð fyrir á síðasta vori.
8. Samkvæmt spánni verður atvinnuleysi álíka og spáð var í vörspá hagstofunnar. Á næsta ári er gert ráð fyrir 2,9% atvinnuleysi í stað 3,0% áður og 2,9% á árinu 2017 sem er sama spá og í vor. Skráð atvinnuleysi hefur minnkað nokkuð hraðar en þjóðhagsspár hafa gert ráð fyrir um nokkurt skeið.
9. Spár um þróun alþjóðlegs hagvaxtar virðast í heildina bjartsýnni en spáð var sl. vor. Hagvaxtarhorfur í Bandaríkjunum hafa batnað en aftur á móti hefur hægt á hagvexti í Kína.
10. Samkvæmt spá hagstofunnar eru líkur til að alþjóðleg verðbólga verði álíka á næsta ári og gert hafði verið ráð fyrir í vörspánni. Hún verður áfram mjög lág.
11. Hámarksútsvar

Sambandi íslenskra sveitafélaga hafa að undanfögnu borist fyrirspurnir frá nokkrum sveitarfélögum um hvert verði hámarksútsvar á árinu 2016. Þar sem ekki liggur fyrir endanleg ákvörðun í þeim efnum þá hafa eftirfarandi leiðbeiningar um frágang þeirra mála verið sendar til ýmissa sveitarfélaga:

Hugmynd að bókun sveitarstjórna um útsvarshlutfall 2016 (miðað við hámarksútsvar):

Miðað er við að útsvarshlutfall fyrir árið 2016 verði hámarksútsvar, þ.e. 14,48% af útsvarsstofni, að viðbætti hækkun sem kveðið verður á um í lögum um tekjustofna sveitarfélaga á grundvelli fyrirhugaðs samkomulags milli ríkis og sveitarfélaga um endurmat á yfirfærslu þjónustu við fatlað fólk frá ríki til sveitarfélaga. Gengið er út frá að lagabreyting þessa efnis verði afgreidd fyrir lok haustþings.

Skýring:

Á árunum 2014 og 2015 hefur verið í gildi ákvæði til bráðabirgða XVI í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sem kveður á um að þrátt fyrir ákvæði um hámarksútsvar skv. 1. mgr. 23. gr. sömu laga (nú 14,48%) skuli hámarksútsvar á þessum árum vera 14,52% af útsvarsstofni. Þessi hækkun hámarksútsvars er tilkomin vegna aukins kostnaðarsveitarfélaga við þjónustu við fatlað fólk. Á þessu ári hafa staðið yfir viðræður milli ríkis og sveitarfélaga um faglegt og fjárhagslegt endurmat á þjónustu við fatlað fólk. Nauðsynlegt er að þeim viðræðum ljúki á næstu vikum með gerð samkomulags, þar sem m.a. verði kveðið á um hækkun hámarksútsvars umfram þau 0,04% sem kveðið er á um í umræddu bráðabirgðaákvæði. Jafnhliða því samkomulagi þarf að ganga frá nauðsynlegum lagabreytingum til að tryggja fjármögnun þjónustunnar á árinu 2016. Þar sem ekki liggur enn fyrir hver niðurstaða viðræðna ríkis og sveitarfélaga verður er á þessu stigi ekki hægt að segja til um hve mikið hámarksútsvar mun hækka á árinu 2016, umfram þau 14,48% sem kveðið er á um í 1. mgr. 23. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, með síðari breytingum.

Þessu til viðbótar má nefna að á fundi stjórnar Sambands íslenskra sveitarfélaga þann 30. október sl. var bókað:

Stjórnin felur formanni og framkvæmdastjóra að undirbúa viðræður við fjármála- og efnahagsráðherra um styrkingu og breikkun tekjustofna sveitarfélaga sem byggja á minnisblaði framkvæmdastjóra sambandsins frá 28. október 2015 og umræðum sem fram fóru á fundinum. Stjórnin telur þó að hækkun útsvars um 0,09% til fjármögnunar á þjónustu við fatlað fólk sé ekki nægjanleg til þess að eyða hallarekstri málaflokksins.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Gunnlaugur Júlíusson
sviðsstjóri